

2.6. Оціночні дослідження в соціальній сфері: теорія та практика

Бурлай Т.В.

btv2008@ukr.net

доктор економічних наук, доцент,
провідний науковий співробітник відділу економічної теорії
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»
м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ В ОЦІНКАХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ІНСТИТУЦІЙ І ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Протягом останніх років – як до початку масштабного російського вторгнення у лютому 2022 р., так і майже рік потому, – міжнародні та європейські інституції висловлювали серйозні зауваження щодо ходу соціальних реформ і реалізації державної соціальної політики України. Зокрема, у резолюції Європарламенту від 11 лютого 2021 р. щодо імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС зазначалося, що «... незадовільним залишається впровадження УА/ПВЗВТ у соціальній сфері; тоді як Україна ратифікувала основні міжнародні інструменти, але продовжує їх не виконувати», національна модель тристоронніх консультацій здебільшого залишається дисфункціональною, а український уряд має приділити першочергову увагу реалізації міжнародних трудових стандартів, законодавства та практик ЄС у сферах соціальної політики, зайнятості та праці, а також правилам ведення колективних переговорів, підтримці соціального діалогу, вирішенню проблеми гендерної нерівності, реформам трудового законодавства тощо [1, р. 8, 27].

Надаючи у червні 2022 р. документальний Висновок щодо заяви України про членство в ЄС, Європейська Комісія наголосила, що «... амбітні структурні реформи для усунення корупції, зменшення державного сліду та постійного впливу олігархів, зміцнення прав приватної власності та підвищення гнучкості

ринку праці мають продовжуватися в Україні, щоб покращити функціонування її ринкової економіки» [2].

У спеціальному аналітичному звіті, презентованому на початку лютого 2023 р. під час 24-го Саміту Україна-ЄС, Єврокомісія оцінила загальний прогрес європейської інтеграції нашої держави, та у підсумковому висновку вказала, що «... Україна знаходиться на ранній стадії підготовки у сфері соціальної політики та зайнятості. Вона все ще потребує усунення суттєвих недоліків у трудовому законодавстві. Наближення до *acquis* Європейського Союзу щодо питань здоров'я та безпеки на робочих місцях є обмеженим. Необхідно вирішити проблему незадекларованої праці та заборгованості з виплат заробітної плати. Також необхідно покращити соціальний діалог. Законодавство України не узгоджується із законодавством ЄС щодо гендерної рівності, також потрібне подальше їх узгодження щодо недискримінації у сфері зайнятості. Необхідно вдосконалити систему діяльності інспекції праці» [3, р. 36–39].

Все зазначене свідчить про збереження існуючих серйозних недоліків і проблем у соціальній сфері та сфері зайнятості України, незважаючи на її євроінтеграційні зобов'язання та можливості. Відтак, у період після закінчення війни і поступового відновлення української економіки та суспільства, подолання цих недоліків, розв'язання вищезазначених проблем потребуватиме впровадження нових підходів державної політики, зокрема, сформованих на основі сучасних міжнародних практик, що довели свою ефективність. За обґрунтуваннями вітчизняних науковців, у повоєнний період доцільним видається формувати державну політику України у соціальній сфері, а також сфері праці та зайнятості, ураховуючи [4, р. 92–98, 109–110]:

- *перше*, підходи американської Національної академії соціального страхування щодо побудови соціальних опор економічної безпеки сучасних суспільств, а саме: (1) *політики у сфері праці та зайнятості*, що спрямована на активне регулювання ринку праці, в т.ч. стимулювання зайнятості та здобуття професійної освіти; (2) *політики*

соціальних виплат, гарантій і пільг, яка стосується оподаткування та витрат національного уряду, що через програми трансфертів, системи соціального страхування або податкові пільги сприяє збільшенню доходів малозабезпечених домогосподарств; (3) політики убезпечення індивідуальних доходів, яка захищає домогосподарства від коливань їхніх доходів і витрат шляхом заохочення заощаджень, зменшення заборгованостей, спрощення доступу до кредитів і регулювання дій фінансових суб'єктів, включаючи банки; (4) політики соціальної рівності, що спрямована на протидію соціальній несправедливості та надмірній диференціації доходів різних соціально-демографічних груп суспільства, у т. ч. шляхом перерозподілу соціальних виплат на користь найбільш соціально незахищених з них;

- *друге, підходи європейської політики соціальної якості, що будується на засадах соціального миру, соціальної рівності та справедливості, соціального добробуту та якості життя населення. Впровадження таких підходів в Україні обумовлено її відповідними зобов'язаннями у межах ратифікованої 2014 р. Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, а також набуття статусу країни – кандидата на вступ до ЄС у червні 2022 року.*

Використана література:

1. European Parliament resolution of 11 February 2021 on the implementation of the EU Association Agreement with Ukraine (2019/2202(INI)). – European Parliament, February 11, 2021. – 32 p. – URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0050_EN.pdf
2. Opinion on the EU membership application by Ukraine. – European Commission, June 17, 2022. – URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_22_3802
3. Analytical Report following the Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council Commission Opinion on Ukraine's application for membership of the European Union. – European

Commission, February 01, 2023. – 66 p. – URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-02/SWD_2023_30_Ukraine.pdf

4. Бурлай Т.В., Костриця В.І., Близнюк В.В., Левін Р.Я. Новітня політика соціальної якості ЄС: корисний досвід для повоєнного відновлення України // Економічна теорія. – 2022. – № 3. – С. 89–119. – DOI: <https://doi.org/10.15407/etet2022.03.089>

Даниленко О.А.

danylenko.olena@kneu.edu.ua

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри соціоекономіки та управління персоналом
факультету управління персоналом, соціології та психології
КНЕУ імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ

Відповідно до статті 1 Конституції України, Україна є демократичною, соціальною, правовою державою і її політика спрямована на створення умов, що забезпечують гідне життя і вільний розвиток населення. Соціальна сфера включає в себе все, що забезпечує життєдіяльність людини, сприяє її добробуту та якісному споживанню товарів (робіт, послуг). Основною метою соціального сектору є підвищення якості життя населення. Функціонування соціальної сфери безпосередньо пов'язане з соціальною політикою держави, ключовим елементом якої є розробка механізмів, що дозволяють управляти соціальною сферою, як з точки зору надання субсидій нужденним, так і створення організаційних умов для підвищення якості життя населення загалом. Крім того, важливим елементом соціальної політики є створення та впровадження інструментів громадського управління і контролю та участі громадян у вирішенні соціальних проблем.

Оцінювання державного управління в соціальній сфері є об'єктивною